

mannově náměstí – 85-86 *k svaté Anně, svatému Duchu*: do ženských klášterů sv. Anny (dominikánky; na dnešním Anenském náměstí) a svatého Ducha (benediktýnky; v dnešní Dušní ulici), kde řeholnice přijímaly podobojí – 86 *kaceřuje* obviňuje z kacířství – 89 *na židy* na obyvatele Židovského města – 90 *jsú osadili* obsadili (strážemi)

KRONIKA STARÉHO PRAŽSKÉHO KOLEGIÁTA

Tato kronika, obsahující záznamy z let 1419-1441, má vztah k jedné větvi Starých letopisů českých, ale vzhledem k tomu, že je psána latinsky, nelze ji do rámce letopisů přiřazovat. Ukazuje však, že záznamy Letopisů reprezentují základní typ kronikářství husitské doby a že ovlivnily i soudobou latinskou analistiku. – Název dostala kronika podle zmínky o vylopuení kolejních knihoven za bouře po smrti Jana Želivského, při němž se autorovi ztratil vzácný kostnický rukopis Husův o přijímání podobojí. Zmínku však lze vyložit i jinak, protože tehdy byly vybity i jiné domy, zvláště konšelské; podle toho lze hledat i autora kroniky jinak, než jak byl hledán dosud, a to mezi laiky. Na laika ukazuje také hrubá latina s leckterými bohemismy a zmínky o autorově účasti na válce. Verše o bitvě u Habrů r. 1442, které byly do kroniky zařazeny a které sotva pocházejí od jejího autora, svědčí snad o tom, že znal tuto báseň zachovanou jen ve zlomku.

I

Léta páně 1422 v úterý po Zjevení páně přišel svrchu řečený král Zikmund do Čech s velikým vojskem, Kutnou Horu vypálil i mnoho vsí a městeček v kraji čáslavském a pobil kněze i lidi, kteří zůstali v Kutné Hoře. Tehdy též děti byly loupny od Uhrů a ženy i panny od nich przněny až k smrti. Proti němu pražané i Žižka s těmi, kdo se jich přidržovali, vojsko své připraví a šiky své proti němu sestrojí. Od Kolína král, jak bylo řečeno, utekl, zapáliv město; pronásledují jej a blízko Habrů na jedné hoře královské vojsko spořádá své šiky. Rozvinou korouhve. Ozve se ohlušující ryk polnic a Čechové se na ně zmužile vrhnou. Uhři se dají na útěk. Ale co tehdy mohla prospět moc královská, když bůh na ně seslal silnou hrůzu? Opouštějí korouhve, koně ostruhami bodají a stejně utíkají, kdo jen utéci může; a kteří neutečou, odevzdají svá těla smrti; některé zastihne meč, jiní se utopí v řece. Připraví se útok; město Německý Brod padá a hynou všichni, kdo v městě zůstali; jenom v městě zahynulo mečem, jak se praví, 15 nejmeně tisíc a pět set lidí. A po tomto vítězství byli Češi obohaceni nevyličitelnou kořistí nepřátel i prchajících. V městě též byl zajat jeden slovnutný a velmi statečný rytíř, jenž byl hejtmanem, Polák řečený Záviše Černý, a jako zajatec s jakýmsi rytířem řečeným Mrvice byl dovezen na pražskou radnici k Červenohorskému.

20 Téhož roku v pondělí po Reminiscere byl na radnici na Starém Městě sřat jeden kazatel, kněz Jan z Písků z Nového Města, ještě s devíti jinými.

Pro jeho smrt zpustošila obec nebo lid obecný obojího města všechny koleje a odnesla rozličné knihy z knihoven. Mně též vzali mé knihy, mezi nimi traktát mistra Jana Husa, psaný jeho vlastní rukou v Kostnici v žaláři, 25 který složil o přijímání pod obojí způsobou; v něm rozličnými autoritami dokázal, že přijímání pod obojí způsobou je svaté, pravověrné i záslužné. Pro smrt onoho kněze byli také téhož dne vyloupeni všichni židé a toho dne byli dva starší městští sfati a nazítří pět z konšelů a potom rychtář s několika osobami.

1 v úterý po Zjevení páně: 13. ledna (6. ledna 1422 bylo v úterý); Zikmund přišel do Čech už v polovině prosince 1421) – 7 město: Kutnou Horu; blízko Habrů: město na jih od Čáslavi (dnešní okr. Havl. Brod) – 13 v řece: v Sázavě, na níž se pod utíkajícími prolomil led; Německý Brod: nynější Havlíčkův Brod – 17 Závíše Černý: Závíše Černý z Garbova, vyslanec polského krále Vladislava u krále Zikmunda – 19 k Červenohorskému: Hynek Červenohorský z Náchoda na Adršpachu byl zajat 15. května 1421 při dobytí Jaroměře, kde byl královským hejtmanem, a uvězněn na Staroměstské radnici – 20 v pondělí po Reminiscere: v pondělí po druhé neděli postní (zv. Reminiscere), tj. 9. března 1422 – 21 Jan z Písků: Jan Želivský; chrám Panny Marie Sněžné, kde Želivský kázal, byl jinak nazýván „Na pískách“

II

Léta páně 1428 v zimě vytáhnou obě polní vojska a někteří pražané, s nimiž jsem byl i já, na Moravu a sirotci s pražany i s panem Janem Tovačovským táhnou k Uherskému Brodu, jenž se jim dobrovolně poddal. A potom se všechna vojska sejdou u Veselí a přes Skalici a Senici vstoupí 5 horami do Uher, zpustoší podhoří kolem Ořechova, Modré, Pezinku a město hrabat od svatého Jiří; a mnoho lidí tam pobili. Potom se u Pošoně neboli Prešpurka položili táborem před předměstími i v předměstích, jež potom vypálili, a mnoho škod učinili. A teprve potom se vrátili přes Loznici, Senici a Šintavu a kolem Trnavy, Kostolan, Čechtice a Nového Města směrem 10 k Beckovu, všecko zpustošivše a spálivše Brod. Odtud, rozpustivše své, Moravou míří na Opavu. Tehdy, strachem zděšení, prchají obyvatelé z města Polské Ostravy, měst Ketří a Osoblahy; a vévoda Václav Opavský s městem Hlubčicemi i s Hradcem dobrovolně se jim poddal. A potom oblehnou mladého vévodu Bolka v Hlohově, pak města dobudou útokem a zajmou více 15 než tisíc zajatců stavu zemanského a jiné z měst Bělé, Prudníku i ze Střelče. Potom svrchu řečený vévoda Bolek přišed, zapsal se jim s poddanými, že nebude proti nim, a zajatce vykoupil penězi. Potom vévodové slezští, města i biskup seberou vojsko do pole proti nim u Nisy. Na ně v předměstích ti svrchu řečený ze svých vozů s pěšími vyskočí a protivníkům dobře na dva 20 tisíce pobijí a utopí; ba několik jich vskočí se svými až do města a spálí vozy Slezáků zároveň s předměstími a s kostely. Hrůza náramná padne na Sle-

záky; prchají z těch měst, nevyčkávajíce ani příchodu svrchu dotčených vojsk: z Pačkova, Ziegenhalsu, z Frankenštejna, z města Otmuchova, z Krotkova, z Břehu, z Olavy, ze Střelína. I vévoda minstrberský se jim se svými 25 měšťany poddal. Utíkali též z Reichenbachu. Okolo něho zůstali ve dny velikonoční, a tam přišli k nim z Čech páni i z měst vojsko veliké. S nimi se vrátili do Slezska přes hrad Sobotku, z něhož lidé utečou a naši jej zaplní svými. Potom dobudou mnoha dobrých tvrzí a ze Středy přivezou zásoby na hrad. Pak opět vévodové s městy seberou svá vojska u Lehnice. Naši 30 proti nim táhnou na Goldberg. A všichni, když uzří Čechy, v noci prchají k měštům. Potom dobudou Češi města Hojna, mnoho lidí pobijí a město zapálí. Pak táhnou k Vratislavi a zapálí jim předměstí, ačkoli v městě měli na sto tisíc lidí z jiných rozličných měst i ze vsí. Potom zpustošivše a spálivše mnoho vsí, městeček i tvrzí, odehnali i mnoho stád skotu i bravu 35 a vrátili se do Čech ke svátku letnic.

1 *obě polní vojska*: táboorské i sirotčí – 2-3 s *Janem Tovačovským*: Jan Tovačovský z Cimburka, moravský šlechtic, stoupenec husitství, otec Cibora Tovačovského (n. zde na s. 351) – 5 *kolem Ořechova*: kolem Ořešan (na vých. straně Malých Karpat jako ost. uv. města) – 5-6 *město hrabat od svatého Jiří*: Svätý Jur – 6-7 *u Pošoně neboli Prešpurka*: maďarské a německé jméno Bratislavy – 9 *Nového Města*: N. Mesta nad Váhom – 10 *Brod*: Uherský Brod – 12 *měst Ketři a Osoblahy*: města Ketř na Hlubčicku (v dnešním polském Slezsku) a Osoblaha na Krnovsku – 13 s *Hradcem*: s Hradcem u Opavy – 18 *biskup*: vratislavský biskup Konrád Olešnický – 23-31: města a hrady Pačkov, Ziegenhals, Otmuchov, Sobotka . . . Hojno ve Slezsku mezi Kladskem a Odrou – 24 *vévoda minstrberský*: Jan – 25-26 *ve dny velikonoční*: kolem 4. dubna 1428 – 26 *z měst*: z husitských měst – 35 *ke svátku letnic*: 23. května 1428

KRONIKA BARTOŠKA Z DRAHYNIC

Bartošek z Drahydic, drobný neučený šlechtic v karlštejnských službách, je svou povahou blízký zemanským válečníkům, kteří promlouvali ve Starých letopisech. V mládí poznal dosti svět (r. 1408 byl v Itálii) a válku prožil nejdříve snad ve službách předního katolického magnáta z Podbrdsk, Hanuše z Kolovrat, pak na Karlštejně. Všiml si povytce válečných událostí, a to nejen z nejbližšího okolí, jemuž ovšem věnoval zvláštní pozornost, ale i z končin vzdálenějších, takže historie husitských válek má v něm v rozličných podrobnostech spolehlivého zpravodaje. Tento prostý katolik byl sice ve shodě se stanoviskem římské strany přívržencem krále Zikmunda, ale i o druhé straně vypráví poctivě a objektivně. Jeho strannická příslušnost mu nevadila, tak jako jiným, v tom, aby byl dobrým Čechem. – K jeho kronice je ještě přidána pestrá směs zpráv o událostech z let 1310 až 1460. Na rozdíl od Bartoškovy vlastní kroniky, zachycující události z let 1419 až 1442 a psané barbarskou latinou, ještě víc prostoupenou bohemismy než latina tak řečného starého pražského kolegiáta, je tento přídavek aspoň zčásti český.

Téhož roku, totiž 1434, v neděli na den svatého Kryšpína v oné slabice cris-pan, 30. dne měsíce května, v hodinu nešporní nebo tak kolem ní, na